'అప్పన్న యిల్లు'

గతసంచిక తరువాయి

౪

'మామయ్యా! పంతులు నడవడిక నాకు చాలా రోజులనుంచీ అనుమానంగానే వుంది, కాని అనవసరంగా నీతో చెప్పడమెందుకని యిన్నాళ్ళూ ఊరుకున్నాను. గత నాలుగైదు నెల్లనుంచీ ఆయన తన మనస్సును సూచనగా కనబర్చడం ప్రారంభించారు. అప్పుడప్పుడు ద్వంద్వార్థం మాటలాడ్డం, పరసంచేస్తూవుండడం చాలా రోజులనుంచీ జరుగుతూంది. కాని దురుద్దేశంవుంటే ఆయనే పోతాడని నేను ఉపేక్షించేశాను. కేవలం చలోక్తికోసంఆడే మాటలుకదా అని ఆయన యేదీనా మీరు అర్థమిచ్చే మాటలన్నప్పటికీ యేజవాబూ చెప్పకుండా ఊరుకునేదాన్ని.

'పదిహేనురోజుల కిందట ఒకసంగతి జరిగింది. ఆనాడే నాకు తెలిసిపోయింది ఆయన నిశ్చితాభిప్రాయం. సాయంత్రం అయిదుగంటలప్పుడు వసారాలో తుడుస్తున్నాను. ఆవేళకదా ఆయన కుమార్తెలంతా తోటలోకి వొచ్చారు? కుమార్తెలను తోటలోకిపంపేసి ఆయన తనగదిలో నిలుచుని నాకేసి చూస్తున్నారు. ఎవరూ లేరుకదా అని తొందరగానే తుడుస్తున్నాను

'అప్పుడాయన నాతో 'సీతా! యిల్లారా. ఈ గది వేగిరం తుడిచెయ్యి తలుపేసుకుని వీధిలోకి పోవాలి.' అన్నారు.

'నేను అనుమానిస్తూ రెండుమూడుసార్లు చెప్పేవరకూ గదిలోకి వెళ్ళలేదు. ఇంక ఆపైతే బలవంతంచేసేటప్పుడు మోటతనం చెయ్యలేక వెళ్ళక తప్పిందికాదు. గదిలో తుడవడం ప్రారంభించాను నేను. ఏదో ఆలోచిస్తున్నట్లుగా మూడునాలుగు సార్లు అటూ యిటూ పచారుచేసి పంతులు తిన్నగా నాదగ్గిర ఆగాడు. ఆయన చెయ్యి నా నడుముమీదవేసి కొంచెం నొక్కినట్టుగా జ్ఞాపకం.

'ఇంక అప్పుడు నాకు భయంచేత వొళ్ళూపయీ తెలియలేదు. తక్షణం లేచివచ్చి అవతలకి పారిపోయాను. ఆవేళే నీతో చెబదామనుకున్నాను గాని మన స్థితిగతులు చూసి నువ్వు తొందరమనిషివి గనక ఆకోపంలో యేంప్రమాదం చేస్తావో అని భయపడి ముందువెనకలు పస్తాయించి వూరుకున్నాను. అల్లా వూరుకోవడంవల్లనే యింత కొంపమునుగుతుందనుకోలేదు.'

'ఇంతవరకూ చెప్పి నాభార్య వూరుకుంది. బాబూ! నాభావాలు యెల్లావుంటాయో చెప్పడంకంటె మీరు వూహించుకోవడమే మంచిది. కొంచెం వోపిక తెచ్చుకుని 'చెప్పు యేంజరిగిందో. చెప్పవే.' అన్నాను. అది మళ్ళా చెప్పింది.

'మనఖర్మం మామయ్యా! ఈసంగతి నీతో చెప్పకుండా యెంత వూరుకుందామనుకున్నా మనసు వూరుకోనియ్యడంలేదు. ఆతరవాత చెప్పేదేముంది? మర్నాటినించీ నేను ఒంటరిగా కనబడినప్పుడల్లా పంతులు 'ఏం సీతా! కోపంవొచ్చిందికాబోలు? ఆడవాళ్ళ మనస్సు మాగట్టిదే. మొగవాడిట్టే తేలిపోతాడు.' ఇలాంటి మాటలాడ్డం మొదలెట్టాడు నామనస్సుకి ఆమాట లెంతకష్టంగావున్నా మన బతుకుకోసమని నోరుమూసుకుని వూరుకునేదాన్ని. ఏదో జవాబు ఘాటుగా చెప్పాలనుకునేదాన్ని గాని పంతులు ముందర నిలబడి మాట్లాడ్డానికి సాహసంచాలలేదు.

'ఆఖరుకి నిన్న మళ్ళీ పిలిచి' ఏమేసీతా! యీపాటికేనా నామనస్సు నీకు తెలియలేదుటే? అంతా గడుసు యెత్తూ నీది! ఇదుగో ముందుచెప్పడం డ్యూటి మొగవాడిదే గనక చెబతావిను. నీమీదనాకు మనస్సుకలిగిందని నేను వేరే చెప్పనక్కరలేదు కదా! ఈ బుద్ధి నాకు యెందుకు పుట్టిందో పుట్టింది. ఇంక మళ్ళడం లేదు. ఇందువల్ల నీకు కలిగే లాభాలు యెన్నో కొంచెం నెమ్మదిగా ఆలోచించుకో నాడబ్బు పారేస్తే నాకు

మనుష్యులు లేకపోలేదు. నీ కుటుంబానికి మేలు చెయ్యడానికే భగవంతుడు నాకీబుద్ధి పుట్టించాడనుకుంటాను. మన సంబంధం యెవరికీ తెలియకుండా రహస్యంగా వుంచేపూచీ నాది. తల్లిలేని పిల్లలకి తల్లివై యింట్లో తిరుగుతూవుందుగాని. కొన్నాళ్ళుచూసి మీనోటు మీకు తిరిగి సొమ్ముముట్టినట్లుగా రాసి యిచ్చేస్తాను. మీరు నాకు బాకీవున్నసొమ్ము ఒకదమ్మిడీ నాకు యివ్వక్కర్లేదన్నమాట. మళ్ళీ మీభూములు మీకు యిచ్చేస్తాను. మామూలుగా వ్యవసాయం చేసుకోవచ్చు బాగా ఆలోచించుకో' అని చాలా సేపు బోధించాడు.

'మధ్యమధ్య నేను వెళ్ళిపోబోయేదాన్ని. 'అయ్యో! వుండవే. సిగ్గుపడకు' అని దారికి అడ్డుగా నిలబడి పంతులు ఆపుచేసేవాడు. ఆఖరికి 'ఏదో ఆలోచించుకుని రేపునాకు సమాధానంచెప్పాలి.' అని నన్నువదలిపెట్టేశాడు.

'పులినోటినుండి తప్పించుకుని వచ్చినదానిలాగు గబగబ యింటికి వొచ్చేశాను. నిన్నటినుంచీ యిదే నన్ను బాధిస్తూంది. నీకు చెబితే పంతులుతో దెబ్బలాడేస్తావు. వెంటనే మనజీవనోపాధి పోతుంది. ఏ లోటు అనుభవిస్తున్నా యింటిపట్టు వొదలక గుట్టు చెడకుండా కాపురం చేస్తున్నాం. ఆయనకి కోపం వచ్చిందంటే మనం యీవూరు వొదిలిపోవాలిగాని యింకో గత్యంతరంలేదు.

'సరి ఈవేళ జరిగినసంగతినిబట్టి చూస్తే యింక నీతో చెప్పకుండా వుంచడానికి వీల్లేనిస్థితిలోకి వొచ్చేసింది వ్యవహారం. నేనింతవరకూ ఏదీ తగినజవాబుచెప్పి ప్రతిఘటించక పోవడంవల్ల తనకి పూర్తిగా అనుకూలురాలననే అతను అభిప్రాయపడ్డాడు.

'మామూలుగానే యీసాయంకాలంగూడా నేను పంతులు యింటికిపోయి పనిచేసుకుంటున్నాను. అయిదుగంట లవగానే బండికట్టించి పిల్లల నందరినీ తోటలోకి వెళ్ళిరమ్మని పంపేశాడు పంతులు. కొద్దికొద్దిగా చీకటిపడేసరికి నాపని అంతా పూర్తిఅయి యింటికి రావడానికి ప్రయత్నపడుతున్నాను. అంతలో పంతులు నన్నుపిలిచి 'ఏమేవ్! పడమటిదొడ్లో కుండలో కొంచెం సున్నంవుంది తీసుకురా' అన్నాడు.

'మామయ్యా! నేను ఆయనమాటప్రకారం పడమటిదొడ్లోకి వెళ్ళి చూద్దునుకదా నా ఆశ్చర్యం యేంజెప్పను? అక్కడ అప్పుడే పంతులు సిద్ధంగా వుండి 'సీతా! ఇంకా యెన్నాళ్ళీదాగుడుమూతాలు? దా. ఇంట్లో యెవ్వరూలేరులే సందేహించకు'అన్నాడు.

'అబ్బా! అప్పటినాస్థితి యేం జెప్పను! దొడ్డి అంతా చెట్టూ చేమతో నిండి చీకటిగావుంది. విశాలమైన ఆయింట్లో పంతులూ నేనూ తప్ప యింకొకరు లేరు. నాశరీరం నిలువునా నీరువిడిచిపోయింది. ఏ పని చెయ్యడానికీ తోచక మతిపోయి కొయ్యబొమ్మలా గలాగే నిలబడిపోయాను.

'ఏసమాధానమూ చెప్పకపోవడం చూసి పంతులు క్రమక్రమంగా నన్ను సమీపించడం మొదలెట్టాడు. ఇంక ఆగితే మాటదక్కదని నేను పారిపోవడానికి ప్రయత్నించాను. ఆదొడ్డికి అన్నివేపులా ద్వారాలున్నాయి. కాని ఏద్వారందగ్గిర కెళ్ళిచూసినా తలుపులుపైని గొళ్ళెం బిగించబడి ఉండేది. బోనులో చిక్కిపోయాను నేను.

'నావెనువెంటనే పంతులుకూడా వొస్తూవుండేవాడు. నేను తలుపులు లాగిచూసి నిరాశచెంది యింకొక గుమ్మందగ్గిరకి పరుగెత్తడం చూసి వెర్రిగా నవ్వుతూవుండేవాడు. అన్నిగుమ్మాలూ మూసేసి వుండడంతోటే గుండెల్లో రాయిపడిపోయింది. నిస్పృహచెందిపోయి కూలబడిపోయాను నేను అప్పుడు. కేకలెయ్యాలని బుద్ధిపుట్టింది కాని నోరురాలేదు.

'వెంటనే పంతులు నాదగ్గిరకొచ్చి 'భయంలేదే. అయ్యో! వెర్రిదానా? ఎక్కడికల్లా పరుగులెడతావు. దా.' అని నాచేతులు పట్టుకుని లేవదీశాడు. అసలు పంతులుని చూస్తేనే నాకు భయం. అంతులో ఆ సమయంలో అసలే నాగుండె బేజారైపోయింది. పంతులు నామీద చెయ్యివెయ్యడంతోటే నా ప్రాణాలు ఎక్కడివక్కడే యెగిరిపోయాయి. నాలోని ప్రతిఘటనాశక్తి నశించిపోయింది.

'మళ్లా పడకుటిదొడ్లోకి నన్ను తీసుకెళ్లాడాయన

నాతల గిర్రున తిరిగిపోసాగినది. క్రమంగా దృష్టి మందగించిపోతూంది. దొడ్లోకి తెరుచుకునివున్న గదిలోకి నన్ను యీడుచుకుని వెళ్ళడంమాత్రం నాకు తెలుసును. ఆపైని నాకు స్మృతిలేదు. తరవాత యేంజరిగిందో నేను చెప్పలేను.

'నాకు మెళుకువవొచ్చేసరికి గదిలో మంచంమీద పడుకునివున్నాను. పంతులూ, పాలికాపు లచ్చన్నా యిద్దరూ నాపక్కని కూచుని గుసగుసలాడుతున్నారు. దాహానికి కావాలని నేను సంజ్ఞచేశాను లచ్చన్న నీళ్లు తెచ్చియిచ్చాడు. నేను నీళ్ళు తాగుతూవుండగానే పంతులు అక్కడనుంచిలేచి యింట్లోకిపోయాడు. నేను తూలుతూ పడుతూ యిల్లా యింటికొచ్చేశాను.

'ఇదీ యీవేళ జరిగినసంగతి. కాని మామయ్యా! నువ్వు ఒక్కటి నామీద ఒట్టేసుకుచెప్పాలి. ఇప్పట్లో నువ్వు తొందరపడకూడదు. నీకు అపరిమితమైన కోపం వొస్తుందని నే నెరుగుదును. కాని ఆయనతో కలహిస్తే మనం రేపే యీవూరు వొదిలిపెట్టిపోవాలి. పిల్లలతో యిప్పుడు మనం యెక్కడికిపోగలం? కొద్దిరోజులు ఆగి నెమ్మదిమీద ఎక్కడికోపోదాం. నేను ఏదో కారణం చెప్పి రేపటినుంచీ పంతులు యింటిపని మానేస్తాను! అని నన్ను బతిమాలడం మొదలుపెట్టింది.'

౫

'బాబూ! అప్పుడు నామనస్సు ఎల్లా బాధపడిందో తమరాలోచించండి. భూములా తీసుకున్నాడు. ఆస్తినా వేలంవేయించేశాడు. తుదకి నాభార్యకు మానభంగంకూడా చేశాడు. ఇంక నాబతుకెందుకూ? భార్యయొక్క మానసంరక్షణ చేసుకోలేనప్పుడు నేను బతికినా ఒకటే చచ్చినా ఒకటే అనితోచింది. తక్షణం పరుగెత్తిపోయి ఒక్కవేటుతో పంతులుబుర్ర పగలగొట్టి నాబుర్ర బద్దలుకొట్టుకుని చచ్చిపోదామని నిశ్చయించుకున్నాను. కాని ఎంతో పట్టుపట్టి నా భార్య నా సాహసాన్ని ఆపుచేసింది. ఎంత బతిమాలినాకూడా అది ఆరాత్రి మరి అన్నంముట్టుకోలేదు. మా మానసంగల మనిషిలెండి.' (అంటూ అప్పన్న చనిపోయిన భార్యని తలుచుకుని కన్నీళ్ళు తెచ్చుకున్నాడు. అతని కథలో తన్మయుణ్ణైపోయిన నాకు అతని అశ్రువులు చూడగానే మెలుకువవచ్చి 'తరవాతేంజరిగిందోయ్ అప్పన్నా!' అని అడిగాను. పైకి బహుసాధుమూర్తివలె కనబడిన పంతులుని చూసి మోసపోయానుకదా అని అప్పుడనుకున్నాను.)

'తరవాత యింకేముంది బాబూ! మర్నాడు నేను మామూలుగానే తోటలోకి ఉదయాన్నే వెళ్లానండి. ఝాము పొద్దెసరికి పంతులు తోటలోకి షికారుగా వొచ్చాడు.

'అతనిముఖం చూసేసరికి నాకు అరికాలుమంట నెత్తికెక్కిపోయిందండి. చేతులో గొయ్యపార వుందే దానితో ఒక్కమొత్తు మొత్తుదామనిపించింది. కాని బహుకష్టంపైని కోపం అపుకుని నిలుచున్నాను. ఇంతలో పంతులు నన్ను సమీపించి ఏమీయెరగనట్టు చిరునవ్వునవ్వుతూ 'ఏమిరా! ఈవేళ సీత పనిలోకి రాలేదూ?' అని నన్నడిగాడు.

'ఇహ బాబూ! ఆమాటతో నాకు నసాళం అంటుకుపోయిందండీ. అయన్ని చూస్తున్నకొద్దీ నిలబడలేకపోయాను. ఒళ్ళూపయీ తెలియలేదండి నాకా సమయంలో. ఒక్కవురుకున పంతులుమీద పడిపోయాను. చుట్టూ వున్నవాళ్ళు ఆపుచెయ్యబట్టిగాని అతని పీక రెండుముక్కలయేదే ఆవేళ. అక్కడికీ ఒకగుద్దు ఆయన ముక్కుమీద తగిలి రక్తం కారడం నాకు కనబడింది. తమరు బాగా నిదానించారో లేదోగాని నుదురుమీద గాయంవుందే అది అప్పటిదేనండి.

'సరి. ఇంక పైసంగతి మనవిచేస్తావినండి. ఏలాగో తొందరపడి నేను పంతులుమీద దౌర్జన్యం చేసినమాట నిజమే. నే నల్లాచెయ్యడం న్యాయమో కాదో దైవానికి తెలుసు. కడుపు వుడికిపోతూవుంటే ఉప్పూకారమూతిన్న శరీరం వూరుకుంటుందా చెప్పండి? ఇంక యీ వూళ్ళోవుండడం కష్టమనుకుని మర్నాడే మేమంతా మా అత్తారివూరు చామర్లకోట వెళ్ళిపోయాము. ఇంక యేమొహంతో పంతులు నౌఖరీచెయ్యగలం చెప్పండి?

'కోపం వొచ్చిందంటే పంతులుతో వ్యవహారం

పాములో చెలగాటమని తెలుసుకోండి. నేను పారిపోయినా పగపట్టి నన్ను సాధించడానికే ఆయన నిశ్చయించాడు. తక్షణం నేను బాకీవున్నసొమ్ముకి నామీద దావాపడేశాడు. సొమ్ము యిచ్చేద్దామని నేనూ మా మామగారూకలిసి చాలా ప్రయత్నించాంగాని సాధ్యపడలేదు. అందుచేత వారంటుమీద పట్టించి నన్ను జైలుప్రవేశం చేయించాడు పంతులు.

'బాబూ! నేను జైలుకిపోయిననాడు మా కుటుంబంలో అంతా ఎంతఏడిచామో యేం జెప్పగలను? ఏరోజున అవమానం పొందినదో అదిమొదలు నాభార్య మనోవ్యథతో మంచం పట్టిపోయింది. పైకికాస్త ఆరోగ్యంగాతిరిగి నా యిల్లూ వాకిలీ వొదిలి అత్తవారింటికి చేరడం నాకు కష్టంగానేవుండేది.

'ఇల్లా వుండగానే ఒకనాటివుదయం యెనిమిది గంటలకి వారంటు పట్టుకుని నన్ను అరెస్టు చెయ్యడానికి పోలీసులు హాజరైనారు. మామామ ఆవేళ వూళ్ళో లేడుకూడాను. ఆడవాళ్ళ ఖంగారు ఇంతంత కాదు పాపం? లేవలేనంత నీరసస్థితిలో వుండికూడా నాభార్య ఆవేశంతో వొచ్చి నన్ను వొదిలిపెట్టమని పోలీసుల కాళ్ళమీద పడిపోయింది. ఉట్టి వెర్రిబాగులమనిషి! లేకపోతే నన్ను వొదలడానికి ఆ పోలీసువాళ్ళకి యేమి అధికారంవుందని వాళ్ళని అల్లా ప్రార్థిస్తుంది చెప్పండీ!

'బహుకష్టంమీద అన్నం తినడానికిమాత్రం కొంచెం టైమిచ్చారు పోలీసువారు. అబ్బబ్బ! ఆవేళ నాభార్య పడ్డవేదన తలుచుకుంటే నేటికీ నాకడుపు కరిగిపోతుంది. (అప్పన్న కన్నీళ్ళు మళ్ళా ప్రత్యక్షమైనాయి. కంఠం సవరించుకుని అతడు చెప్పడంసాగించాడు.) ఇంట్లో అంతా గోలెత్తిఏడిచారు ఏదో శవంపోయినట్లుగా. ఆస్థితిలో నా భార్యను విడిచిపెట్టలేక నేను కూడా ధైర్యంవొదులుకుని ఏడిచాను.

'పదకొండుగంటల రైలుమీద నన్ను తీసుకుపోయారు పోలీసులు. మామూళ్ళు విచారణలన్నీ సాగిన తరవాత నన్ను జైలులో ప్రవేశపెట్టేశారు.'

'తమకి విసుగుపుడుతూందేమో. భోజనాల వేళయింది. ఇంక యీగొడవ ముగించేస్తున్నాను. నాసాధ యెప్పుడూ వున్నదేలెండి. నేను జైలులోవుండగానే ఈ కష్టాలకాగలేక నాభార్య మమ్మల్ని వొదిలేసి పైలోకానికి వెళ్ళిపోయింది. దానివెనకనే తల్లికోసం యేడిచి యేడిచి ఆ చంటిపిల్లకూడా వెళ్ళిపోయింది.

'ఈవార్త తెలిసి జైలులో ఆనాలుగుగోడల మధ్యాబడి కళ్ళమ్మట రక్తానికి రక్తం యేడిచాను నేను. కాని అక్కడ నాస్థితిగతులు చూసి విచారించేవాడెవడు? ఆ చచ్చిపోయేటప్పుడు ఒక్కసారైనా ఆముఖాన్ని చూడనైతినికదా అని నేటికీ నాహృదయము కొట్టుకుంటుంది. బాబూ! చచ్చిపోయేటప్పటికి ముప్పై యేళ్ళుకూడా నిండలేదు సుమండీ. ముగ్గురుపిల్లలతల్లి అన్నమాటేగాని ఆ శరీరపటుత్వమూ, అందమూ చూడ్డానికి రెండుకళ్ళు చాలవు అనిపించేది. ఆముఖమూ, ఆనవ్వూ ఇప్పటికీ నాకళ్ళకి కట్టినట్లుంటాయి. ఈ నిర్భాగ్యుడికి కల్లాంటి భార్య దక్కుతుందా? అవోకరోజులు.'

దుఃఖము మితిమీరిపోయినందున అప్పన్న మరి మాటాడలేకపోయాడు. పైనున్న ఉత్తరీయముతో కళ్ళుతుడుచుకున్నాడు. భార్య జ్ఞాపకానికి రావడంచేత అతనిబాధ దుర్భరమైపోయినది. అయిదు నిముషముల వరకూ అతడు వెక్కివెక్కి యేడుస్తూ అల్లాగే ముఖం కప్పుకుని కూర్చున్నాడు. ఆయా సంఘటనల గంభీరతను ఊహించుకుంటూ పరధ్యానంగా నేనూ కూర్చున్నాను. ఇంతలో కోవెలలో మ్రోగిన జేగంటశబ్దము నన్ను మేల్కొల్పినది. అప్పన్నవేపుచూసి 'అయితే పంతులుకీ నీకూ మళ్ళీ యెలాగ కలిసింవోయ్?' అని నేను అడిగాను.

౬

'అయ్యా! అదే మనవిచేస్తాను. వినండి. తల్లిలేని పిల్లలు యిద్దరూ ఎంతగోల పెడుతున్నారో అని నా కడుపు తరుగుకుపోయింది. వాళ్ళని చూడకుండా ఒక్కగడియైనా వుండలేననిపించింది నాకు. అప్పుడు నేను జైలువార్డరొకడు మావాడున్నాడు లెండి. వాణ్ణి పిలిచి నాస్థితిగతులు వివరిస్తూ పంతులుపేర ఒక పెద్ద ఉత్తరం రాయించాను. ఒక్కసారి పిల్లలను చూపిస్తే

యావజ్జీవమూ అతనిదగ్గిర చాకిరీచేసి అయినా అప్పు తీర్చుకుంటానని పంతులుని ప్రార్థించాను అవుత్తరంలో.

'ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనైనా చలించని పంతులు మనస్సు కరిగిందనుకుంటాను నా యేడుపుచూసి. లేక తనమీద దౌర్జన్యంచేసిన నాచేత నౌఖరీచేయించుకుని తనపంతం నెగ్గించుకుని గర్వంపొందాలనో అతని అభిప్రాయం. ఏదైనా నే నాయనదగ్గిర నౌఖరీచేసి అప్పుతీర్చుకునేటట్లుగా ఖరారుప్రాతలు రాయించుకుని వెంటనే నన్ను విముదల చేయించాడు. ఏకాయెకీని నిద్రాహారాలుమాని ప్రయాణంచేసి యింటికిచేరానండి.

'ఇంటి కెళ్ళేసరికి యిద్దరు పిల్లలూ మశూచికంతో బాధపడుతున్నారు. కష్టాలెప్పుడూ విడిగా రావు చూడండీ. ఆ మశూచికం నాకు రాకూడదు బాబూ! పదిరోజులు భూలోకనరక మనుభవించి పెద్దపిల్లాడు కూడా తల్లిలోనే కలిసిపోయాడు. ఇప్పుడా రెండో కుర్రవాడు మాత్రమే మిగిలిఉన్నాడు. పదేళ్ళుంటాయండి. తాతగారింటిలోనే ఉన్నాడండి.

'ఇదుగో ఈ మొండికట్టెమాత్రం పంతులుకి చాకిరీ చేస్తూ ఇల్లా నిలిచిఉంది. ఈ కష్టాలకీ, నా కుటుంబ నాశనానికీ కారకుడై, నా భార్యా మానమునుకూడా హరించి నన్ను కారాగృహప్రవేశం చేయించిన పంతులు ముఖమే తెల్లవారితే చూస్తూ ఉండాలని రాశాడుబ్రహ్మ నా నుదుటని. అది నాఖర్మం. నాదురదృష్టం. ఒక్కొక్కప్పుడు ఈ రామన్నకోనేట్లో పడిపోదామనిపిస్తుంది. కాని పంతులు అప్పుతీర్చకుండా మాత్రం చచ్చిపోడానికి నా అంతరాత్మ ఒప్పుకోవడం లేదు. ఇంకో జన్మంలోనైనా తప్పదుకదా అండి యీ ఋణబాధ?

'ఈ నా స్థితికి పంతులు ఎంతవరకూ కారకుడో తమరే ఊహించుకోండి. నా లాంటివాళ్ళింకా చాలా మంది ఉన్నారు. పంతులు తనభార్యని పెట్టిన బాధలు తలుచుకుంటే శరీరం గగుర్పొడుస్తుంది. ఏ దినమందు గుఱు పిల్లలతల్లి అన్నమాటే కాని ఆ యిల్లాలు ఒక్కనాడు సుఖించిఎరగదు. అచ్చమ్మ అని ఒక కాసామనిషి ఉందిలెండి. ఎప్పుడూ దానియింటిలోనే ఉండేవాడు. అది యిప్పటికీ పంతులుని విడిచిపెట్టలేదుసుమండీ. సంరక్షణకి ఉంచుకున్నానంటాడు పైకి.'

ఇల్లా అప్పన్న చెబుతూఉండగానే దేవాలయంలో నివేదనలకోసం గంటవాయించారు. కోనేటిలో దిగి కాళ్ళూచేతులూ కడుక్కుని కోవెలలో దేవతాదర్శనం చేసుకుని ప్రసాదంతింటూ సత్రానికి బయలుదేరాను. అంతవరకూ వీధిలోకూచుని అప్పన్న నా వెనకనేవచ్చి మధ్యదారిలోనేఉన్న తనఇంటిని చూపించాడు.

అప్పటికప్పుడే రాత్రి కొంత అతిక్రమించింది. ఇల్లంతా నిశ్శబ్దభరితము. గాఢాంధకార మా యింటిలో చెలరేగి తాండవిస్తూంది. అప్పన్న తాళంతీసి తలుపు తెరవగానే ఇంటి పైకప్పున వేలాడుతున్న గబ్బిలాలు మూడో నాలుగో తుర్రున పైకివచ్చాయి. పిల్లలూ వాళ్ళతో కలకలలాడే అప్పన్నయిల్లు శూన్యత్వమున భయముగొల్పుతూ ఉంది.

రాత్రిఅంతా అప్పన్నచెప్పిన కథను తలుచుకుంటూ ఆశ్చర్యపూరితుడనై గడిపాను. అప్పన్న దీనదశ నా హృదయాన్ని కళవళపెట్టేసింది. 'లక్ష ధర్మకార్యాలు చేసినా ఈ పంతులుకి ముక్తిలేదు' అనుకున్నాను.

మర్నాడు దేవాలయానికివెళ్ళి తిరిగి వచ్చేటప్పుడు అప్పన్నఇంటిని ఇంకొకసారికూడా చూస్తేనేకాని నా మనస్సు తృప్తివహించలేదు. భార్యాపిల్లలు తిరిగే స్థలాలన్నీ నాకు చూపిస్తూ అప్పన్న పూర్వపురోజులు తలుచుకుని ఎంతోసేపు ఏడిచాడు. అతని దుఃఖంచూసి, శూన్యమైపోయిన ఆ యింటినిచూసి నేనుకూడా అశ్రువులు రాల్చకుండా ఉండలేకపోయాను.

ఇల్లంతా జీర్ణావస్థకి దారిచూపుతున్నా అప్పన్న భార్య సీతమ్మవేసిన చిన్న అరుగూ, శ్రద్ధతో పెంచిన జామి, నారింజ మొదలగు వృక్షజాతులూ, ఆమె చనిపోయినది మొదలుకుని ఉపయోగించబడకుండా ఉన్నప్పటికీ గది గోడలకిపెట్టిన చుక్కలూ, ముగ్గులూ సగం సగం చెరిగిపోతూకూడా సౌందర్యభరితములై నాకు కనబడి అప్పన్న యేడుపునకు కావలసినంత కారణమున్న

దని గ్రహింపజేసినవి.

దొడ్లో తుప్పలూ గడ్డీ పెరిగిపోయి దుర్గమంగా ఉన్నాయి. పెంపుడుచెట్లకి సంరక్షణలేక నానాటికి పాడుదశలోకి దిగుతున్నాయి. తను రాత్రివేళ పడుకోడానికి అప్పన్న ఉపయోగించే సావిడి ఒక్కటి తప్ప మిగిలిన యిల్లంతా బూజులతోనూ దుమ్ముతోనూ నిండిఉన్నాయి.

ప్రక్కనేఉన్న ఒక గదితలుపు తెరిచి అప్పన్న 'బాబూ! ఇది మాపడకగది. సీత చచ్చిపోయిన తరవాత నేటివరకూ దీన్ని మరి తెరవడానికి నాకుసాధ్యం కాలేదు. ఎన్నోసార్లు ఈతలుపుతీసి ఒక్కసారి ఈ గదిలో ఉన్నవస్తువులని చూడాలనే కోరిక పుట్టేదిగాని తాళంతియ్యబోయే సరికి చెయ్యి వొణుకుపుచ్చుకునేది. గుండెలు బద్దలైపోయేటంత గట్టిగా కొట్టుకునేవి. ఇందులో ఉన్న వస్తువులని చూసేసరికి నాబాధ అపరిమితమైపోయి ప్రాణాలు నిలవవేమో ననే నాభయం. తమరు నాయందు దయతో మళ్ళీ దయచేశారు గనక తమ సహాయంతో కూడా ఒక్కమారు ఈగదిని చూడాలని నేను నిశ్చయించుకున్నాను.' అన్నాడు.

ఇద్దరమూ గదిలో ప్రవేశించాము. అందులో ఒకవేపున పాత పట్టిమంచము కొంచెం పెద్దది ఒకటి ఉంది. కప్పు వేరైపోయిన పెట్టె ఒకటి ఇంకొక మూలని ఉంది. బూజూ, ధూళీ అధికంగా పడిన శ్రీరామ పట్టాభిషేకపు చిత్రమొకటి గోడకి తగిలించబడి ఉంది. నేలఅంతా గబ్బిలపు పెంటలతో నిండి అసహ్యాకరంగా ఉంది.

ఆగదిలో ఉన్న ఏవస్తువును చూసినా అప్పన్నకి భార్యాబిడ్డలు జ్ఞప్తికివచ్చి దుఃఖోద్రేకము ముమ్మరమైపోయేది. 'బాబూ! సీత వెళ్ళిపోయాక ఈగది కీగతి పట్టింది. ఇంక దీన్నితుడిచి బాగుచేసే దిక్కెవరు? బాగుచేసిన ప్రయోజనంమాత్రమేముంది? ఈ మంచాన్ని పుట్టింటినించి తెచ్చుకుంది సుమండీ. అది యేనాడు పోయిందో నాటినుంచీ నేను దీన్ని ముట్టుకోనైనా లేదు. దానిచేత్తో పక్కవెయ్యాలిగాని నన్ను ఎన్నడూ వెయ్యనిచ్చేదిగాదు. దానితోటే పోయింది ఈ మంచము అందమంతానూ. అదిలేనప్పుడీ గదెందుకు? ఈ మంచమెందుకు?'

అప్పన్న దుఃఖోద్రేకమున మైమరచిపోయాడు. బిడ్డల చిరిగిపోయిన చొక్కాలూ, ఆటవస్తువులూ అన్నీ నాకు చూపించి అనిర్భాగ్యుడు ఆడుదానిలాగు యేడిచాడు. ప్రతివస్తువునీ చూడ్డంవల్ల అతనికి గత సౌఖ్యపు దినములూ భార్య బిడ్డలూ జ్ఞాపకానికి వచ్చి సర్వబాహ్యప్రపంచమూ విస్మృతిలో పడిపోయింది. చంటిబిడ్డ చొక్కాని కౌగలించుకుని అప్పన్న అరగంటసేపుదాకా నేనెంత ఓదార్చినా వినకుండా యేడిచాడు. ఎంతోసేపటికిగాని అతన్ని గదిలోనించి బైటికి తీసుకురావడానికి నాకు వీలుకలగలేదు. అతని విచారం చూసి తొందరపెట్టడానికి నామనస్సు ఒప్పుకునేది కాదు.

పరమేశ్వర నివాసమగు దేవాలయమువలెనే అప్పన్న యిల్లు కూడా నాయందు పవిత్రభావములను పురికొల్పినదని చెప్పక తప్పదు. ధూపదీప నైవేద్యాదులులేని శిథిల దేవాలయంవలె కనబడింది అప్పన్నయిల్లు నామనో దృష్టికి. పిమ్మట చాలా సంవత్సరములు గడిచిన తరవాత మళ్ళీఒకసారి అప్పన్నయింటిని చూడాలని నాకు బుద్ధిపుట్టింది.

నేను రెండోసారి వెళ్ళేసరికి ఆ అప్పన్నాలేడు. ఆ పంతులూలేడు. పైకప్పు పూర్తిగా పోయినందున సగంసగం పడిపోతూవున్న అప్పన్నయింటి మొండి గోడలుమాత్రం నాకు కనబడ్డాయి. పెంపుడు చెట్లూ చేమలూ నశించిపోయాయి. పనికిమాలినచెట్లు ఆవరణలోనూ గోడలమధ్యా పెరిగిపోయాయి. ఆ గడ్డీ గాదరాలోఉండి ఒక ఆవుదూడమాత్రం బెదురు బెదురు దృష్టులతో నావేపుచూస్తూ నాకు కనబడింది.

ఎన్నిరోజులు గడిచినా అప్పన్న యిల్లుమాత్రం నా స్మృతిపథమున చెక్కుచెదరక నేటికీ నిలిచిఉంది. ఆ యింటినిగురించి తలుచుకున్నప్పుడల్లా నా హృదయం త్వరితంగా కొట్టుకోక మానదు. నాకళ్ళు అశ్రుసిక్తములుకాక తప్పదు.

—కాళూరి వెంకటరామారావు.